

Abstract

RhetoricaScandinavica, ISBN 1397-0534

No 64, 2013, pp 41--59

Publisher: Retorikförlaget AB

Author Helle Lykke Nielsen, University of Southern Denmark.

Title "The battle for the ghetto. Images and counter-images of Vollsmose" [Kampen om ghettoen. Billeder og modbilleder af Vollsmose.].

Abstract There is an ongoing struggle in the public sphere in Denmark about deprived neighborhoods, or what has been termed "ghettos" in public Danish discourse. This struggle is not about gangs trying to prevent police cars from entering their neighborhood by throwing stones at them, but is a battle of words, and the players are not young immigrants and policemen, but rather media, politicians and ad agencies, each trying to depict their own images of these neighborhoods. Based on a critical discourse approach the article will show how this battle of words takes place, and how it leads to the creation of images and counter images of the neighborhoods and their residents, exemplified by the Odense district of Vollsmose, which are then reproduced and recontextualized in new settings, by which they gain increased authority, power and legitimacy in the public debate.

Keywords deprived neighborhoods, critical discourse analysis, iconizing, language and power, journalism.

*Helle Lykke Nielsen er lektor ved Center for Mellemøststudier ved Syddansk Universitet.
E-mail: hln@sdu.dk*

Helle Lykke Nielsen:

Kampen om ghettoen

Billeder og modbilleder af Vollsmose

Der foregår en kamp om de udsatte boligområder i disse år. Den har ikke noget at gøre med stenkast og politiudrykninger, men er en kamp på ord, og aktørerne er ikke unge indvandrerdrøge og politifolk, men medier, politikere og reklamebureauer, der hver især forsøger at tegne deres eget billede af de udsatte boligområder. Ved hjælp af redskaber fra kritisk diskursanalyse viser artiklen hvordan disse aktører konstruerer billeder og modbilleder af udsatte boligområder, eksemplificeret ved Odense-bydelen Vollsmose, som derefter reproduceres og rekontekstualiseres i nye sammenhænge og derved opnår stadig mere autoritet og gennemslagskraft i den offentlige debat.¹

BT kunne i januar 2012 berette at antallet af indbrud i beboelsesejendomme i Odense-bydelen Vollsmose, hvor 70% af beboerne har anden etnisk baggrund end dansk, var fordoblet – fra 94 i 2010 til 188 i 2011. Og ikke nok med det: De mange indbrud var ifølge avisen i særlig grad rettet mod etniske danskere, som ”ni ud af ti gange” skulle have været mål for indbruddene. Denne ”omvendte racisme”, hvor kriminelle indvandrere systematisk brød ind hos etniske danskere, havde gjort nogle beboere så bange, at de ikke længere turde bo i bydelen. Kilden til historien – en anonym politimand fra Odense – blev ifølge BT bakket op af en vice-politikommissær, der ”ikke kunne afvise” at indbruddene i særlig grad

1 Artiklen er skrevet, inden urolighederne i Vollsmose i forbindelse med Eid-festen 20.-21. august 2012 fandt sted. Der er imidlertid ikke noget i den medieomtale der fulgte urolighederne, som ændrer ved nedenstående analyse.

ramte etniske danskere.² BT's dækning af indbrud og omvendt racisme i Vollsmose strakte sig fra 24. januar til 2. februar 2012 og omfattede i alt 18 artikler og notitser.³

Dansk lov tillader ikke offentlige myndigheder at registrere danske borgere efter etnisk tilhørsforhold, så det har ikke været muligt at efterprøve BT's oplysninger. Historien byggede således alene på én primær kilde, som ikke blot udtalte sig på et impressionistisk grundlag, men også var anonym. At kilden var politimand og ifølge avisen blev støttet af en vice-politidirektør der ikke kunne afvise - men altså heller ikke bekræfte - historien, ændrer ikke ved, at datagrundlaget for historien var meget spinkelt.⁴ At indbruddene skulle være udtryk for "omvendt racisme", sådan som avisen anførte, var også problematisk, selv hvis man antager, at BT's datagrundlag var korrekt.⁵ Systematisk indbrud mod danske hjem kunne fx lige så godt skyldes, at der hyppigere er nogen hjemme hos indvandrerfamilier, eftersom disse gennemsnitligt er større end de danske, eller at det er lettere at bryde ind hos enlige, som der er flere af blandt danskere end blandt indvandrere. Måske er der mere at stjæle af værdi hos danske familier, eller måske er både risikoen for at blive opdaget og de efterfølgende sanktioner større, hvis der begås indbrud mod folk fra egne netværk. Der er med andre ord ikke nogen automatik i at en eventuel målrettet indbrudsbølge mod danskere i Vollsmose nødvendigvis skulle være et udtryk for omvendt racisme.

29. januar 2012 udkom første nummer af Ralf Pittelkows og Karen Jespersens net-avis "Den Korte Avis", og allerede 30. januar havde avisen Vollsmose på dagsordenen med to artikler under overskrifterne "Vollsmose: Her bestemmer vi"⁶ og "Forlod islam og måtte flygte"⁷. Anledningen var en planlagt bogudgivelse om global jihad, som dog kun blev nævnt i nogle linjer sidst i den ene artikel. Artiklerne beskrev et område der angiveligt "flyder med våben", og omtalte en række episoder, der alle fandt sted mellem 2008 og 2010: En palæstinenser fra Vollsmose der skød mod tre israelere i det odenseanske Rosengårdscenter i 2008, en politimand der blev beskudt i Vollsmose i august 2009, samt en konverteret iraner der sammen med sin familie var blevet chikaneret i en sådan grad, at de havde valgt at forlade Vollsmose i november 2010. Så hvor BT skabte overskrifter om Vollsmose på basis af en anonym politimands udtalelser, valgte Pittelkow og Jespersen i stedet at hente ældre historier om Vollsmose frem fra arkiverne og binde dem op på en mindre bogudgivelse.

2 Morten Eggert, "Danske hjem hærges," *BT*, 24. januar (2012), 6.

3 Optællingen af artikler og notitser er foretaget i databasen *Infomedia* (hentet 1.4 2012) og følger Infomedias opdeling.

4 For en yderligere gennemgang af BT's datagrundlag, se Samina Usman, "Mangelfuld dokumentation i BT-artikler," *Boligen* 3 (2012), 12-14.

5 I den periode BT dækkede sagen, havde politiet endnu ikke fundet de skyldige, og ingen vidste derfor, hvorvidt gerningsmændene var indvandrere og deres handlinger et udtryk for "omvendt racisme." BT's implicitte argumentation byggede således på, at når "danske hjem hærges" i Vollsmose, må gerningsmændene nødvendigvis være indvandrere.

6 Poul Erik Andersen, "Her bestemmer vi," *Den Korte Avis*, 30. januar (2012), <http://den-korteavis.dk/2012/vollsmose/> (hentet 30. juli 2012)

7 Karen Jespersen, "Forlod islam og måtte flygte," *Den Korte Avis*, 30. januar (2012), <http://denkorteavis.dk/2012/derfor-matte-jeg-flygte-fra-vollsmose/> (hentet 30. juli 2012).

BT's og Den korte Avis' dækning af Vollsmose er eksempler på, hvordan udsatte boligområder trækkes frem i medierne, ofte under slagkraftige overskrifter, også selvom der ikke nødvendigvis er sket noget nyt af betydning. Omtale af Vollsmose, Gellerup og Mjølnerparken og de problemer der knytter sig til områderne, er med andre ord gode historier i journalistisk forstand. Men det er ikke kun medierne, der tegner de udsatte boligområder i den offentlige debat: En del politikere og meningsdannere blander sig gerne i debatterne i kølvandet på den journalistiske dækning, og i de senere år har også offentlige aktører, som fx kommuner og ministerier, deltaget i et forsøg på at give et mere nuanceret billede af områderne. Der pågår således en verbal kamp i disse år om, hvordan udsatte boligområder skal opfattes og defineres, og denne kamp på ord har ikke blot betydning for, hvordan det omgivende samfund opfatter områderne og de folk der bor der, men også for, hvordan beboerne opfatter sig selv og deres boligområde.

Jeg skal i denne artikel forsøge at vise, hvordan kampen om de udsatte boligområder finder sted, hvilke sproglige virkemidler der tages i anvendelse, og hvilke konsekvenser det har for det omgivende samfunds opfattelse af de berørte beboere og områdernes image. I analysen af sproglige virkemidler tager jeg udgangspunkt i Wodaks diskurs-analytiske tilgang, som appliceres på tre forskellige teksttyper, der omhandler Odense-bydelen Vollsmose: 1) en undersøgelse af ni landsdækkende avisers journalistiske behandling af Vollsmose i perioden 1.4 2011 – 31.3 2012; 2) brochuren ”Udfold dit område. Håndbog i rebranding af boligområder” fra 2010, der er lavet af et reklamebureau i samarbejde med mediehuset Vollsmose og udgivet af Socialministeriet;⁸ samt 3) politikeres og meningsdanneres udtalelser om Vollsmose i forbindelse med BT's artikelserie i januar-februar 2012 samt fra et seminar med titlen *InvestInVollsmose*, der blev afholdt i december 2010 i forlængelse af kommunens strategi om at re-brande området. Inden jeg analyserer og diskuterer disse tekster, skal jeg dog først gøre rede for den diskursanalytiske tilgang jeg anvender, og kort præsentere Vollsmose som eksempel på et udsat boligområde.

Sprog og magt

Den sproglige kamp om de udsatte boligområder lader sig ikke uden videre aflæse af en given tekst, men kræver dels sammenligning af relevante tekster, dels et sprogligt fortolkningsapparat der kan pakke repræsentationer af boligområderne og deres indbyggere ud af de indlejrede diskurser. Målet for denne analyse er således at sætte den sproglige kamp på begreber ved hjælp af et sprogligt fortolkningsapparat, der kan synliggøre kampen om ghettoen og derved bidrage til at belyse de sproglige mekanismer, der påvirker udsatte boligområder i Danmark.

Til det formål tager jeg afsæt i Wodaks diskurs-analytiske tilgang.⁹ Kritisk dis-

8 Socialministeriet, *Byfornyelse. Udfold dit område. Håndbog i re-branding af boligområder* (København, 2010), http://www.mbbi.dk/sites/mbbi.omega.oitudv.dk/files/dokumenter/publikationer/udfold_dit_omraade.pdf (hentet 30. juli 2012)

9 Wodak, Ruth, ”The discourse-historical approach” i: *Methods of Critical Discourse Analysis*, red. R. Wodak and M. Meyer (London, SAGE Publications Inc., 2002), 63-94. Denne

kursanalyse er et blandt flere redskaber, der kan informere retorikken om, hvordan sprog i praksis anvendes til at opbygge bestemte tekstuelle strategier, skabe billeder o.lign., som indgår i komplekse kommunikative sammenhænge, der bidrager til at sløre magtforhold og social ulighed. Wodaks brug af diskursanalysen har da også netop til formål at analysere “opaque as well as transparent structural relationships of dominance, discrimination, power and control as manifested in language. In other words (...) to investigate critically social inequality as it is expressed, signalled, constituted, legitimized and so on by language use (or in discourse)..”¹⁰ I den forstand ligger brugen af kritisk diskursanalyse i klar forlængelse af den måde, retoriske analyser gennem de sidste tre årtier har inddraget sprog på inden for så forskelligartede fagområder som kulturstudier, kvindestudier, afro-amerikanske studier og spansk-latino studier i USA.¹¹ Wodaks diskurs-analytiske tilgang inddrager tre indbyrdes forbundne analyseniveauer: a) indhold, b) diskursive strategier samt c) sproglige midler der anvendes til at realisere disse strategier.¹² Ifølge Wodak omfatter indholdet i en diskurs de temaer en tekst inddrager, samt de sociale, kulturelle, politiske og historiske kontekster, der er relevante for det givne tema.¹³ Til at analysere de anvendte diskurser inddrager Wodak bl.a. begreberne referentielle og predikative strategier: *Referentielle strategier* afdækker hvordan personer, genstande, steder, handlinger, begivenheder eller andre sociale fænomener bliver omtalt og henvist til i sproglig forstand, og bruges typisk til at skabe grupper og definere, hvem der tilhører eller ikke tilhører disse.¹⁴ *Predikative strategier* afdækker i forlængelse heraf hvilke træk, kvaliteter og karakteristika disse etablerede grupper af personer, genstande eller fænomener tilskrives. Sådanne træk og karakteristika tillægger grupper bestemte værdier, enten implicit eller eksplicit, hvilket tjener til at værdisætte dem.¹⁵ Også *udviskning og fortielse* er relevant i en diskurs-analytisk tilgang: Disse begreber har til formål at belyse hvordan personer, genstande eller fænomener enten gøres usynlige (nul-repræsentation) eller tildeles meget begrænset repræsentation, hvilket fx kan tage form af at undlade omtale af bestemte fænomener eller grupper, hævde at de ikke passer ind i en given kontekst eller eksplicit bortforklare dem. Der skelnes mellem direkte og indirekte udviskning.¹⁶

metode er en videreudvikling af Wodak, Ruth, de Cillia, Rudolf, Reisigl, Martin, & Liebhart, Karen, *The Discursive Construction of National Identity* (Edinburgh, Edinburgh University Press, 1999) der som udgangspunkt bygger på Fairclough, Norman, *Discourse and social change*, Cambridge: Polity Press, 1992), og er bl.a. anvendt i Blackledge, Adrian, *Discourse and Power in a Multilingual World* (Philadelphia, PA, USA, John Benjamins Publishing Company, 2005).

10 Wodak, Ruth, “What CDA is about” i: *Methods of Critical Discourse Analysis*, red. R. Wodak and M. Meyer (London, SAGE Publications Inc., 2002), 2.

11 Se fx Ratcliffe, Krista, “The Twentieth and Twenty-First Centuries” i: *Present State of Scholarship in the History of Rhetoric: A Twenty-First Century Guide*, red. L. L. Gaillet and W. B. Horner (Columbia, University of Missouri Press, 2010), 185-236.

12 Wodak, “The discourse-historical approach”, 72.

13 Ibid., 72-73.

14 Ibid., 73, Blackledge, *Discourse and Power in a Multilingual World*, 21

15 Wodak, “The discourse-historical approach”, 73, Blackledge, *Discourse and Power in a Multilingual World*, 22.

Blackledge, der i sin undersøgelse af politisk sprogbrug om indvandrere ligeledes anvender Wodaks tilgang, inddrager desuden begrebet *rekontekstualisering*. At genbruge repræsentationer eller argumenter i en ny kontekst er ikke blot et spørgsmål om at gentage det samme i en ny sammenhæng, for ofte sker der en transformation af diskursen både med hensyn til indhold og involverede aktørers status: Rekontekstualisering af en diskurs kan fx medføre at indhold omorganiseres, visse dele udelades eller tilskrives ny betydning, og nye aktører, der overtager diskursen, kan have bestemte interesser eller anderledes status og dermed tilskrive en rekontekstualiseret diskurs mere eller mindre autoritet.¹⁷ Med Blackledge's ord har begrebet rekontekstualisering således til formål at undersøge ”how communicative events are transformed as they move along a chain of discourse.”¹⁸

Jeg skal nedenfor illustrere, hvordan disse fire redskaber og den måde de sprogligt implementeres på i de valgte tekster, kan bidrage til at sætte den verbale kamp om Vollsmose på begreber, og dermed fremkalde billeder og modbilleder af området, som opnår stadig mere autoritet og gennemslagskraft i den offentlige debat.

Vollsmose som ghetto

Bydelen Vollsmose ligger i den nordøstlige del af Odense Kommune, ca. 3 km fra byens centrum, og indrammes af fire større veje, som det kan ses af figur 1. Der er ikke mange tværgående kørselsveje i området, hvilket bidrager til at lukke bydelen af fra det omgivende område. Inden for firkanten bor der ca. 9.100 beboere fordelt på 3.400 almennyttige boliger.¹⁹ 70% af områdets beboere er indvandrere og efterkommere, primært fra Mellemøsten og Afrika - det tilsvarende tal for Odense kommune som helhed er 14%.²⁰ Vollsmose er tillige et ”ungt” område: 55% af beboerne er mellem 0 og 30 år, sammenlignet med kun 41% i hele kommunen.²¹

Vollsmose har en lav beskæftigelsesfrekvens: 68 % af beboerne i den arbejdsdygtige alder (16-64 år) er ikke i beskæftigelse, men modtager en eller anden form for offentlig ydelse. De 68% fordeler sig på 23% førtidspensionister, 16% arbejdsløse, 19% midlertidigt uden for arbejdsstyrken og 10% under uddannelse.²²

16 Coupland, Nikolas, “‘Other’ representation”, i: *Society and Language Use*, red. Jaspers, Östman og Verschueren (Amsterdam, NLD: John Benjamins Publishing Company, 2010), 252. Se også Irvine, Judith T. and Susan Gal, “Language ideology and linguistic differentiation”, i: *Regimes of Language*, red. P. Kroskrity (Santa Fe, NM: School of American Research Press, 2000), 38f, for skelen mellem hel og delvis udviskning (*erasure*). Irvine og Gal indskrifter sig i modsætning til Coupland ikke eksplicit i en kritisk diskurs-analyse, men netop deres definition og brug af begrebet *erasure* synes identisk med Couplands.

17 Blackledge, *Discourse and Power in a Multilingual World*, 12-17.

18 Ibid., 12.

19 Rikke Louise Fage-Fjord og Jose Manuel Rojas Duran, *Visit Vollsmose. Turisme som vækst-generator. Baggrundsrapport* (Multifunktionel Bydel, Odense Kommune, 2012), 30. http://www.odense.dk/Topmenu/Borger/ByMiljoe/Byudvikling%20og%20trafik/Strategier%20og%20planer/~media/BMF/Bystrategisk%20Stab/Vollsmose%20Multiby/Visit-Vollsmose%20Anbefalingsrapport_A5.ashx (hentet 30. juli 2012)

20 Ibid., 22.

21 Ibid., 23.

22 Ibid., 26.

Der begås mere kriminalitet blandt beboerne i Vollsmose end i Danmark generelt. Figur 2 viser Fyns Politis opgørelse over antallet af straffelovsovertrædelser samt overtrædelser af lov om euforiserende stoffer og våbenloven i Vollsmose for perioden 2007 til 2011 for personer over 18 år. Hertil skal lægges antallet af unge under 18 år der begår kriminalitet, som i 2010 udgjorde 88 og i 2011 66 personer.²³

Figur 1: Kort over Vollsmose.²⁴

Figur 2a: Kriminalitet i Vollsmose 2007 – 2011 antallet af straffelovsovertrædelser begået af personer over 18 år.²⁵

Overtrædelser af	2007	2008	2009	2010	2011
Straffelov	851	702	717	653	736
Lov om euforiserende stoffer	10	53	31	23	29
Våbenloven	14	16	37	21	24
I alt	875	771	785	697	789

Figur 2b: Kriminalitet i Danmark pr. 10.000 indbyggere, 2007-2011, antallet af straffelovsovertrædelser begået af personer over 14 år.²⁶

Overtrædelser	2007	2008	2009	2010	2011
I alt	397	396	417	438	n.a.

23 Odense Kommune, *Kriminalitetsstatistik 2010 vedr. børn og unge under 18 år bosiddende i Odense Kommune* (Odense, Børne- og Ungeforvaltningen, Børn- og Familieafdelingen, Ungeafsnittet, marts 2011), 9.

24 Fage-Fjord og Duran, *Visit Vollsmose, baggrundsrapport*, 22

25 Fyns Politi, *Statistik over udvalgt kriminalitet i Vollsmose*, Statistisk kørsel 2300-10170-00619-12, august 2012.

26 Danmarks Statistik, *Kriminalitet 2010* (København, Danmarks Statistik, 2011) tabel 1.03, <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/15245/krim.pdf> (hentet 1. 9 2012). Angivet pr. 10.000 indbyggere som sammenligningsgrundlag for Vollsmose med et indbyggertal på ca. 9.100 personer.

Denne beboermæssige profil har medført, at Vollsmose ifølge Lov om almene boliger fra december 2010 står opført på Socialministeriets liste over danske ghetto-områder. Loven definerer en ghetto som fysisk sammenhængende almene boligafdelinger med mindst 1.000 beboere, som opfylder mindst to af nedenstående kriterier:

- Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 50 pct.
- Andelen af beboere i alderen 18-64 år, der er uden tilknytning til arbejdsmarked eller uddannelse, overstiger 40 pct., opgjort som gennemsnit over de seneste 4 år.
- Antal dømte for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer pr. 10.000 indbyggere på 18 år og derover overstiger 270 personer, opgjort som gennemsnit over de seneste 4 år.²⁷

Vollsmose opfylder alle tre kriterier og er således at karakterisere som en ghetto i lovens forstand.

Ghettoen som ikon

BT's og Den korte Avis' fokus på kriminalitet i Vollsmose ligger i god forlængelse af den vinkel, som landsdækkende aviser ofte anlægger på området. En optælling af den journalistiske behandling af Vollsmose i ni landsdækkende aviser – BT, Berlingske, Børsen, Ekstrabladet, Information, Jyllandsposten Kristeligt Dagblad, Politiken og Weekendavisen – for perioden 1. april 2011 til 31. marts 2012 viste nemlig, at 62% af al omtale handlede om kriminalitet og terror, mens 33% handlede om integration – ghetto-diskussionen, fattigdom, sociale problemer etc. – og 5% om religionsrelaterede emner. Den nøjagtige opgørelse kan ses af figur 3, næste side.

Ser man nærmere på indholdet af de 109 artikler og notitser, der omtalte kriminalitet og terror i Vollsmose, viser det sig, at 65 af dem, svarende til 60%, handlede om kun 3 sager – sagen om den statsløse palæstinenser Fisis, der i 2011 fik en dom for narko og afpresning; en stigning i antallet af indbrud i bydelen som BT dækkede i januar-februar 2012; samt terrorsagen fra Vollsmose, hvor tre yngre mænd tilbage i 2007 blev dømt for at planlægge et terrorangreb mod et ukendt mål i Danmark. I disse tre sager tegnes der ved hjælp af både referentielle og predikative strategier et ganske tydeligt billede af en lille gruppe fortrinsvis yngre kriminelle mænd med indvandrerbaggrund: Billedet af ”den statsløse palæstinenser, førtidspensionist og bandeleder fra Vollsmose, Mahmoud Khalil Salem”, kendt som Fisis, der beskrives som en ”berygtet og svært kriminel bandeleder”, ”en hårdkogt kriminel”, etc. er det

²⁷ Socialministeriet, *Liste over ghettoområder 2011*, http://www.sm.dk/data/Dokumentertilnyheder/2011/ghettoomr%C3%A5der_pr_1_januar.pdf (hentet 30. juli 2012)

Figur 3: Opgørelse over ni landsdækkende avisers journalistiske behandling af Vollsmose fra 1.4 2011 til 31.3 2012.²⁸

Avis	Krimi- naltet	Terror	Integra- tion	Religion	Journalistisk Behandling (subtotal)	Læser- breve	Diverse	I alt
BT	37	3	9	0	50	9	6	65
Berlingske	6	4	8	0	18	1	6	25
Børsen	1	0	0	0	1	0	1	2
Ekstrabladet	19	5	6	3	33	14	6	53
Information	5	5	5	0	15	1	2	18
Jyllandsposten ²⁹	15	3	8	0	24	8	8	40
Kristelig Dagblad	1	0	7	3	11	1	2	15
Politiken	4	1	13	1	19	4	9	32
Weekendavisen	0	0	3	0	3	1	3	7
I alt	88	21	59	7	175	39	43	257

skarpeste og mest personlige. I terrorsagen fra 2006-2007 omtales de unge typisk kollektivt som ”de terrordømte”, nævnes af og til ved alder og en sjælden gang ved navn, og får derigennem en mere skabelonagtig karakter. Og selv i omtalen af det stigende antal indbrud, hvor ingen kender de skyldige, af den simple grund at politiet ikke har kunnet finde dem, bliver det klart for læserne, hvem der er de skyldige: For når indbruddene udelukkende rammer etnisk-danske hjem, og dette kombineres med en hyppig omtale af ”omvendt racisme”, konstrueres de skyldige som indvandrere, og når dette suppleres med udtalelser fra unge i området, der godt kan forstå valget af danske hjem, gestaltes gerningsmændene sprogligt som unge indvandrer-mænd. Og det kan næppe for-bavse, at de karakteristika der journalistisk knyttes til disse kriminelle og terrordømte unge indvandrer-mænd, alene er af negativ art.

Nu behøver al omtale af kriminalitet og terror jo ikke nødvendigvis at være negativ: Nedgang i kriminalitet, resocialisering, afstandtagen fra terror, etc. kan tilføre positiv omtale af et ellers negativt emne. Det er imidlertid ikke tilfældet i nogen af de 109 artikler og notitser, for de referentielle og predikative strategier, der anvendes i omtalen af Vollsmose, fokuserer på mord, pædofili, bandekriminalitet og andre alvorlige straffelovsovertrædelser samt på, hvor mange midler, der tildeles politiet. Et interessant træk ved nogle af disse artikler er, at de kriminelle der om-tales, ikke nødvendigvis er indvandrere eller har bolig i Vollsmose, og at den krimi-nelle handling heller ikke udføres i bydelen, men alligevel refereres der til området i forbindelse med sagen: Det gælder fx en pædofilidømt fra Nakskov, der ”senere begik en lang række nye sexovergreb på børn”, hvoraf dog kun et stedfæstes, nemlig ”et sexoverfald på en femårig dreng i Vollsmose ved Odense”.³⁰ Derved får Vollsmose

28 Tallene er opgjort på basis af *Infomedias* registrering (hentet 1.4 2012). ”Diverse” dækker over artikler og notitser hvori Vollsmose kun omtales en gang, og hvor indholdet ikke har noget at gøre med området, typisk arrangementer eller tilfældige bisætninger i interviews om helt andre emner. Trækkes læserbreve sammen med denne kategori fra det samlede antal artikler og notitser, er Vollsmose behandlet journalistisk 175 gange i perioden.

29 Omfatter både *Jyllandsposten* og *JP Århus*

30 *Ekstrabladet*, 20. april 2011, 6.

snarere karakter af scenisk baggrund for kriminaliteten end et faktum med betydning for sagen. Og det er ikke kun kriminalitet, der på den måde rekontekstualiseres og rykkes ind i Vollsmose - det gælder også terror: Terrorsagen fra Vollsmose i 2006-2007 nævnes (ofte sammen med Glostrup-sagen) nærmest pr. automatik hver gang, der er en sag i pressen, som omhandler terror i Danmark, og derved løftes mulige terrorsager anno 2011-2012 ind i en Vollsmose (og Glostrup-) kontekst, selv om de ikke har nogen konkret relation til området. Også mordet på al-Qaida-lederen Bin Ladin, der fandt sted i Pakistan i maj 2011, blev rekontekstualiseret til Vollsmose, da Ekstrabladet dagen efter mordet bragte et stort interview med unge fra Bøgeparken i Vollsmose om deres holdninger til Bin Ladin og hans død.³¹

Hvor kriminalitet og terror indholdsmæssigt altså dækker næsten to tredjedele af al omtale, omhandler den sidste tredjedel, svarende til 59 journalistiske artikler og notitser, integrationsproblematikker, men også her er det primære fokus på de negative sider af Vollsmose. Bortset fra fem artikler om rollemodeller, otte artikler om foreninger og arrangementer der har rod i Vollsmose, og en enkelt artikel om jobskabelse, handlede de resterende 45 artikler om emner som fattigdom og sociale uroligheder, forskellige myndigheders og institutioners håndtering af sociale problemer, samt hele diskussionen om ghetto-problemer og hvordan disse bør håndteres. Til gengæld ser den megen fokus på islam, der har præget indvandrerdebatten og dermed også omtalen af Vollsmose i en årrække, ud til at være nærmest forsvundet – der var kun syv artikler om religion i hele perioden

I modsætning til den personliggørelse, der kendetegner avisernes omtale af kriminalitet og terror i Vollsmose, er der i højere grad tendens til at kollektivisere og anonymisere området, når journalister skriver om sociale og integrationsmæssige temaer i Vollsmose. Bortset fra nogle få artikler om unge rollemodeller og fejring af ramadanen, som alle byggede på navngivne personer, er de referentielle strategier, som bruges i omtalen af Vollsmose, hovedsageligt baseret på kollektive og upersonlige udtryk som et "boligområde", en "bydel", en "integrationssluse", en "social løftestang", en "ghetto", der stort set er karakteriseret ved negative prædikater som "socialt udsat", "ressourcesvag", "belastet" og "plaget af sociale uroligheder" – om end en enkelt artikel også fremhæver området som præget af "samhørighed, rum og forståelse" og "et utrolig rigt kulturliv".³²

Det er imidlertid ikke altid begivenheder i Vollsmose, der er baggrunden for avisernes sociale dækning af bydelen. En del af artiklerne om integration kom nemlig i kølvandet på begivenheder, der udspillede sig helt andre steder: Når tidligere statsminister Lars Løkke fx besøgte bebyggelsen Askerød for at mødes med "Ghetto-unge" og snakke jobskabelse, affødte det en omtale af jobskabelse i Vollsmose. Når de landsdækkende aviser skrev artikler om fattigdom og sociale uroligheder i Vollsmose fra august til september 2011, var det en direkte udløber af de uroligheder, der fandt sted i London i begyndelsen af august. Også det beskedne antal artikler om religiøse anliggender synes at fungere som en scene for noget andet: Udover

31 "Unge fra Bøgeparken i Vollsmose: Bin Laden er slet ikke død", *Ekstrabladet*, 3. maj 2011, 9.

32 *BT*, 16. oktober 2011.

omtaler af sharia-zoner og imamer, der agerer som dommere, var der artikler om kristne, der missionerer i bydelen, og om kirkelige aktiviteter i området, og derved tegner der sig et, om end spinkelt, omrids af Vollsmose som kamplads for brydninger mellem islam og kristendom. Både sociale og religiøse emner rekontekstualiseres således ind i Vollsmose, hvorved området kommer til at fungere som en slags staffage for begivenheder, der finder sted helt andre steder.

Når næsten to tredjedele af al journalistisk omtale af Vollsmose i de ni store landsdækkende aviser fokuserer på kriminalitet og terror i løbet af et år, bidrager det til en ikonisering³³ af området som kriminelt i den forstand, at der opstår en næsten automatisk kobling mellem kriminalitet og områdets beboere, der derved som gruppe indekseres som nogle med tæt tilknytning til indbrud, narko og terror. Denne indeksering af social identitet suppleres af den øvrige omtale af Vollsmose som et område for fattigdom, sociale problemer og ghettodannelse og skaber til sammen et billede – et ikon – af beboere i Vollsmose som nogle der nærmest pr. definition er sociale tabere.

En sådan ikonisering bliver mere slagkraftig, når det kombineres med udviskning, altså et bevidst fravalg af elementer, der ikke passer ind i en given fortolkning eller analyse. Man kan diskutere, i hvor høj grad det er muligt at påvise, at fravalget af historier, der handler om andet end kriminalitet, terror og sociale problemer i Vollsmose, foregår bevidst blandt journalister og redaktører, men at fravalget sker, ses tydeligt af opgørelsen: kun 15 ud af de 175 artikler og notitser, journalister skrev om Vollsmose i perioden, havde en direkte eller indirekte positiv pointe, resten var direkte eller indirekte negative. Og ser man på de læserbreve, som aviserne valgte at offentliggøre i samme periode, var tallene ligeså negative: kun 2 ud af 38 offentliggjorte læserbreve omtalte bydelen i positivt. At der løbende foregår aktiviteter i Vollsmose, som rækker ud over kriminalitet, terror og sociale problemer, og som kan danne basis for positiv omtale af området, kan fx ses af webstedet Vollsmose.dk.

Dette negative billede understøttes af den journalistiske rekontekstualisering af begivenheder eller fænomener, der ikke har nogen konkret relation til området, men som alligevel løftes ind i en Vollsmose-kontekst. Det gælder fx når mulige terrrorsager i 2011-2012 afføder omtale af terrrorsagen fra 2006, eller når de sociale uroligheder i London, der i august 2011 førte til hærværk, vold og tyverier, følges op af artikler om sociale problemer i Vollsmose. Sådanne mekanismer viser ikke blot, hvor svært det kan være for Vollsmose at ryste et dårligt image af sig, men også hvordan området bliver en slags staffage, der kan bruges som lokal scene for aktuelle begivenheder, som finder sted uden for området. Derved forstærkes et allerede eksisterende negativt billede af bydelen, hvilket bidrager til den negative *branding*, bydelen længe har måttet slås med. I det følgende afsnit ser jeg nærmere på branding og den måde, Odense Kommune og andre aktører har forsøgt at ændre Vollsmoses negative brand til et positivt.

33 Se Irvine og Gal, 2000: 36 ff for en uddybning af ikonisering. Irvine og Gal fokuserer primært på sproglige forskelle, men anfører at ikonisering ikke kun kan appliceres på sproglige former, men også på sprogligt indhold.

Iscenesættelse af Vollsmose

Som reaktion på det negative billede af Vollsmose i medierne har Odense Kommune siden 2009 arbejdet med en strategi, der skal ændre områdets image. I den forbindelse blev der i 2010 udarbejdet en publikation med titlen *Byfornyelse. Udfold dit område. Håndbog i rebranding af boligområder*, der brugte Vollsmose som eksempel på, hvordan beboere og andre aktører i et udsat boligområde kan bidrage til at skabe et mere positivt billede af deres bydel. Publikationen, der er lavet af *Idebureauet 2+1* i samarbejde med mediehuset Vollsmose,³⁴ betalt af byfornyelseslovens forsøgsmidler og udgivet af Socialministeriet, har til formål at ”anvende erhvervslivets mangeårige erfaring med branding til at ændre områdets rolle og identitet i nærområdet”.³⁵ Når jeg har valgt at tage udgangspunkt i denne publikation for at illustrere ”kampen om ghettoen”, skyldes det, at der hyppigt henvises til netop denne publikation i en række senere publikationer og rapporter – den synes bl.a. at danne grundlaget for Odense kommunes Vollsmose-strategi.³⁶

Et *brand* er i håndbogens definition en afgrænset identitet, der skabes af de forventninger, som beboere, interessenter, medier og nærområdets andre aktører har til et givet boligområde. Et brand kan være positivt, således at folk først og fremmest får øje på områdets muligheder, eller negativt, så de muligheder området har, ignoreres. I forlængelse heraf er *branding* en proces, der søger at finde frem til de positive træk, der findes i et givet område, og eksponere dem for både interne og eksterne interessenter.³⁷ For udsatte boligområder kan det være nødvendigt at *re-brande* sig, så et negativt omdømme afløses af et mere positivt: Det sker ifølge håndbogen bedst gennem en tredelt proces, hvor områdets brand-situation først klarlægges gennem en visions-, image- og kulturanalyse for at se, om der er uoverensstemmelser mellem de tre felter. På basis heraf skabes så en værdiprofil, der kan føre til en ny branding-platform, som til slut implementeres gennem idegenerering, evaluering og brug af en værktøjskasse, og siden videreformidles til relevante aktører.³⁸

I håndbogen appliceres hvert trin af re-branding-processen på Vollsmose. At netop dette område ”er en god kandidat til en re-branding, som giver området mulighed for selv at sætte dagsordenen”, illustreres fx af figur 4: Vollsmose står nemlig med en række ”udfordringer”,³⁹ herunder ”omdømmeudfordringer”,⁴⁰ der har medført uoverensstemmelser mellem de tre grundelementer, som udgør branding-feltet – vision, image og kultur. Derved opstår et ”potentiale” for re-branding, der kan fungere som input for udvikling af Vollsmoses ny brandplatform, forstået som ”et redskab til at iscenesætte områdets ressourcer og skabe[r] en dagsorden, som går

34 Mediehuset Vollsmose er oprettet som en del af helhedsplanen for området og således finansieret af bl.a. Landsbyggefonden og Odense Kommune.

35 Socialministeriet, *Byfornyelse. Udfold dit område*, 4.

36 Se fx Fage-Fjord og Duran, *Visit Vollsmose...Analyse*, 3 samt Fage-Fjord og Duran, *Visit Vollsmose...Baggrundsrapport*, 9, 17, 18.

37 Socialministeriet, *Byfornyelse. Udfold dit område*, 5-7.

38 Ibid., 9-30.

39 Ibid., 8.

40 Ibid., 5.

udenom mediernes fokus på positive og negative historier”.⁴¹ Derefter findes Vollsmoses ressourcer gennem en proces, hvor der udvælges fire temaer eller ”officielle værdier, som alle indsatser i Vollsmose bør stræbe efter”: ”fællesskab”, ”fremsyn”, ”levende lokalliv” og ”naturskøn”, hvilket ifølge håndbogen er ”handlingsorienterede værdier, der indkapsler essensen af Vollsmoses kultur”.⁴² Sådanne værdier ”indikerer at Vollsmose vil være interessant for aktive folk, der kan lide at udforske et område, og derfor skal Vollsmose tænke på sig selv som et kantet alternativ til de etablerede oplevelser som Odense ZOO, OB, H.C. Andersens Hus og Brandts Klædefabrik.” Flere besøgende i Vollsmose har således ”potentialet for at løse interessenternes behov for bedre omdømme og bedre økonomiske forhold” i form af mere omsætning, og ”derfor samles re-brandingen af området under temaet Visit Vollsmose”.⁴³

Figur 4: Re-branding model for Vollsmose.⁴⁴

Håndbogen gestalter Vollsmose gennem en række positive diskurser, der har betydning for læserens opfattelse af bydelen og udsatte boligområder generelt. Det sker fx ved at bruge referentielle strategier, der omtaler området som ”en autentisk oplevelsesdestination”,⁴⁵ hvis ”identitet” eller ”essens” karakteriseres som ”et åbent og aktivt fællesskab”.⁴⁶ Området kan selv sætte sin dagsorden, hvis blot det ”bygge(r) videre på områdets stærkeste drivkræfter” og ”slippe(r) brandingkræfterne løs”.⁴⁷ Derved bliver området et aktiv for resten af samfundet, for så er det ikke længere ”et spørgsmål om hvad vi som samfund kan gøre for det udsatte boligområde, men hvad det udsatte boligområde kan gøre for det omkringliggende samfund”.⁴⁸ Volls-

41 Ibid., 20.

42 Ibid., 21.

43 Ibid., 23.

44 Ibid., 19.

45 Ibid., 26.

46 Ibid., 21.

47 Ibid., 11.

48 Ibid., 4, 24.

moses positive betydning for resten af Odense understreges af, at bydelen omtales som ”det tredje største brand i Odense, kun overgået af H.C. Andersen og Odense Boldklub”.⁴⁹

Området tilskrives endvidere en lang række positive karakteristika gennem predikater som fx ”unik”, ”mangfoldig”, ”excentrisk”, ”overraskende” og ”uforudsigelig”, og ord der kan opfattes negativt, reformuleres positivt: Vollsmose har ikke længere ”et dårligt omdømme” men ”et uudnyttet potentiale”,⁵⁰ problemer bliver til ”særlige omdømmeudfordringer”,⁵¹ uoverensstemmelser til ”potentialer”,⁵² etc. Nogle af de negative predikater der ellers hyppigt knyttes til Vollsmose, bruges slet ikke – hverken narko, indbrud eller fattigdom er fx nævnt i håndbogen – mens andre kun anvendes i meget begrænset omfang: ”indvandring” optræder en gang, ”ghetto” og ”parallelsamfund” hver to gange, ”social” fire gange,⁵³ ”problemer” fem gange og ”kriminalitet” seks gange i alt i hele håndbogen, mens ord som ”værdier”, ”visioner”, ”kultur” og ”image” optræder henholdsvis 100, 50, 38 og 33 gange. I det omfang der anvendes negativt ladede ord som fx ”konflikter” – et ord der optræder 11 gange – tilføjes det en ny og mere positiv betydning: ”Konflikter er potentialer, fordi definitions kampen ikke er afsluttet og dermed stadig kan påvirkes”.⁵⁴ Og de få negativt ladede ord om Vollsmose der optræder i håndbogen, tilskrives typisk medierne i udsagn som fx ”Bydelen er i medierne blevet et symbol på ghettoisering, integrationskonflikter og kriminalitet”.⁵⁵

Håndbogens beskrivelse af Vollsmoses re-brandingproces er konsekvent holdt i nutid: ”De interviewede inviteres indenfor (...) i en ommalet ambulance (...) der tager re-brandingen ned på gadeniveau, hvor beboere og odenseanere selv tager initiativet og blander sig i re-brandingen ved at gå i dialog med projektlederen”,⁵⁶ ”Deltagerne i Vollsmose vælger mellem 50 billedkort (...) Under samtalerne træder en myriade af historier frem...”,⁵⁷ ”Workshoppen for VISIT Vollsmose inviterer beboere, medarbejdere, boligorganisationer, Odense Kommune, butiksejere og Visit-Odense til at udforske Vollsmose som turistdestination”,⁵⁸ ”VISIT VOLLSMOSE er en åben invitation til at opleve Vollsmose. Her kan du se de bedste film fra Mellemøsten, lære somalisk madlavning...”.⁵⁹ Flere gange illustreres processen af billeder, som fx forsiderne på seks publikationer, der handler om Vollsmose.⁶⁰ Brugen af nutid anvendes også i kontekster der er eksplicit fortidige: ”I 2005 opgives norma-

49 Ibid., 3, 8 og omslaget.

50 Ibid., 4.

51 Ibid., 5.

52 Ibid., 19.

53 ”Socialministeriet” optræder ni gange i teksten, men det opfattes her som et navn og tælles derfor ikke med i frekvensen.

54 Ibid., 18.

55 Ibid., 8; se også 15 om ”Vollsmose i medierne”.

56 Ibid., 10.

57 Ibid., 17.

58 Ibid., 28.

59 Ibid., 33.

60 Ibid., 33-34.

liseringstanken (...) I 2009 formulerer beboerne...”.⁶¹

Den konsekvente tempusbrug kan tolkes som et eksempel på historisk nutid, der har til formål at gøre beskrivelsen af allerede gennemførte handlinger levende for læseren. Men den kan også tolkes som tilsløring af tidsaspektet: Når der ses bort fra sætninger med eksplicit tidsangivelse, gør brugen af nutid det nemlig vanskeligt at identificere, om de omtalte handlinger allerede har fundet sted, eller om det er nogle som vil finde sted i fremtiden. Er VisitVollsmose allerede implementeret? Har beboerne virkelig valgt ”fremsyn” og ”excentrisk”⁶² som to af deres kerneværdier? Og kan man allerede nu se de bedste film fra Mellemøsten og rekvirere publikationen ”Hverdagspoesi mellem murene”?⁶³ Det lader sig hverken afgøre af teksten eller konteksten, men kræver at læseren kontakter relevante instanser i Vollsmose eller Odense Kommune. Af en metoderapport, der beskriver baggrunden for projektet, men som slet ikke omtales i håndbogen, kan man imidlertid se, hvad rebranding-processen konkret bygger på: I et bilag med overskriften ”Konkrete handlinger i Vollsmose” fremgår det nemlig, at der er lavet 25 interviews, afholdt en workshop 20. maj 2010 med 30-35 deltagere og lavet en kampagne med en guide til Vollsmose, vejskilte, udstilling, visuel identitet samt designmanual.⁶⁴ Håndbogens beskrivelser af processen med tilhørende billeder har således mere karakter af vision end af konkrete tiltag, hvilket imidlertid ikke gøres klart for læseren.

Det faktum at håndbogen anvender et bevidst positivt ordvalg om Vollsmose, gestalter området som et aktivt og dynamisk miljø og lader grænsen mellem virkelighed og vision flyde ud, skaber et billede af Vollsmose som stedet, hvor alt godt er muligt. Ved hjælp af referentielle og predikative strategier skildres Vollsmose som et univers med værdier, visioner og kultur - et brand der ikke blot er i klasse med H.C. Andersens Hus, men angiveligt er Odenses tredjestørste brand.⁶⁵ Her er ingen Fisfis, ingen omtale af indbrud og terror, eller af de mange praktiske anliggender i form af penge, kommunale tilskud og byrådsbeslutninger, der er nødvendige for at realisere visionerne. Og det er ikke kun kriminalitet, sociale problemer og diverse praktiske barrierer, der udviskes i håndbogen; der sker også en anonymisering, og dermed en indirekte udviskning, af de personer som indgår i re-brandingprocessen. Disse omtales enten kollektivt som beboere, deltagere og interessenter, eller gestaltes som institutioner i form af boligselskaber, butikker, skoler, m.m., sådan som det fx fremgår af ”Vollsmoses rolleliste”.⁶⁶ Udviskningen bidrager derved til at tegne et konfliktfrit billede af Vollsmose, som hverken forstyrres af sociale, etniske eller økonomiske problematikker eller af konkrete personhistorier.

61 Ibid., 11.

62 Ibid., 16-17.

63 Ibid., 33.

64 Ibid., 19.

65 Hvorvidt dette udsagn er vision eller virkelighed, har vist sig ganske vanskeligt at afgøre: Det er ikke lykkedes mig at finde dokumentation for udsagnet, som hyppigt også bruges blandt kommunale embedsmænd og politikere. En konkret forespørgsel til Odense kommunes kontor for Multifunktionel Bydel, som Vollsmose hører under, henviste til netop håndbogen som dokumentation for udsagnet (e-mail af 2. marts 2012)

66 Ibid., 13.

Håndbogen fremviser også flere eksempler på rekontekstualisering. Når den fx knytter de (om end ganske få) negative træk ved Vollsmose til mediernes udsagn om området, gøres disse træk upersonlige (delvis udviskning) og løftes ud af området. Derved reduceres de til noget, medierne har fundet på, og tømmes for konkret indhold. Det samme sker, når håndbogen projicerer Vollsmoses dynamiske og visionære identitet ud på det omgivende samfund gennem udsagn, der gør områdets ”udfordringer” til et spørgsmål om ”hvad dit område kan gøre for samfundet, ikke hvad samfundet kan gøre for dit område”. Ved hjælp af sproglige midler løftes Vollsmose ud af den konkrete dagligdag og op i et næsten modsætningsfrit visionært univers, som ikke er bundet til nogen geografisk og social virkelighed.

Vollsmose som politisk platform

At landsdækkende aviser ikoniserer Vollsmose som et kriminelt område med fattigdom og sociale problemer, mens Socialministeriets publikation ikoniserer det som et dynamisk og konfliktfrit univers med værdier, visioner og kultur, viser hvordan billeder og modbilleder præger diskursen om området. Og denne dikotomi forstærkes, når man ser på hvordan disse billeder rekontekstualiseres gennem lokal- og landspolitikeres omtaler af Vollsmose. I forbindelse med BT's artikelserie i januar 2012 var Dansk Folkepartis retsordfører Peter Skaarup fx hurtig til at give sin ubetingede støtte til ”BT's uforfærdede afdækning af tingenes tilstand i Vollsmose”, som han fandt ”prisværdig”, ligesom han roste BT for, at det var ”flot at der er nogen der tør, hvor andre tier”.⁶⁷ Partiets udlændinge- og integrationsordfører Martin Henriksen var ligeledes fremme i medierne med forslag om at anvende kriminalpræventive fodlænker til unge indvandrere, så man kunne kontrollere deres færden, inden de begik kriminalitet – en ordning, der ifølge Henriksen allerede var hjemmel til i loven.⁶⁸

Som et indlæg i debatten om omvendt racisme lavede Venstres Karen Jespersen, der er medredaktør af den net-baserede *Den Korte Avis*, 30. januar et længere interview med en iransk muslim, der var konverteret til kristendom, og som havde følt sig så chikaneret i Vollsmose, at han måtte ”flygte” ud af området i 2010.⁶⁹ Konservative brugte historierne til at markere sig på bekæmpelse af kriminalitet og øget brug af straksdomme,⁷⁰ mens Socialdemokraterne brugte sagen til at fortælle om deres planer for integrations- og socialreformer: Socialminister Karen Hækkerup blev citeret for at sige, at hun fandt hetzen mod etniske danskere i Vollsmose fra en bestemt gruppe af kriminelle indvandrere fuldstændig uacceptabel, at hun og regeringen stod med ”en ekstrem udfordring”, som de ville håndtere anderledes end den tidligere regering, og at regeringen ville gennemføre en integrationsreform, der skulle ”føre til at flere får en uddannelse og kommer i arbejde”.⁷¹ Og SF's Anne

67 Peter Skaarup, ”Vold i Vollsmose”, læserbrev i *BT*, 28. januar (2012), 20.

68 Jens Anton Havskov, ”DF: Sæt chip på rødderne”, *BT*, 14. februar (2012), 8.

69 Jespersen, ”Forlod islam”.

70 Erik Thomsen og Rune H. Blichfeldt, ”Vollsmose plaget af indbrudsbølge”, *Fyns Stiftstiden*, Odense-sektion, 25. januar (2012), 2.

71 Jens Anton Havskov og Morten Eggert, ”Minister vil stoppe bøller”, *BT*, 26. januar (2012),

Baastrup, der er formand for Folketingets Retsudvalg, krævede en opgørelse over antallet af etniske danskere, der havde været udsat for indbrud i Vollsmose. At en ledende politimand hos Fyns Politi afviste dette med henvisning til, at politiet ikke må føre etniske statistikker, fik ikke Anne Baastrup til at skifte mening: ”Hvis man skal identificere et problem, må man kende dets omfang først. Så hvis det er fordi de (politiet) ikke må pga. datalovgivningen, må vi kigge på det”.⁷² Kun én politiker blev i perioden citeret for at tage forbehold for BT’s konklusioner om omvendt racisme: Justitsminister Morten Bødskov udtalte i en forespørgselsdebat i folketinget 22. februar, som blev gengivet i BT, at han ikke havde belæg for at sige, at der pågik en hetz mod etniske danskere i Vollsmose, jf. en redegørelse fra Fyns Politi.⁷³ Alle øvrige politikerudtalelser i sagen lagde sig eksplicit eller implicit i kølvandet på BT’s artikelserie.

Mens mange landspolitikere altså uden videre overtog de landsdækkende avisers ikonisering af et Vollsmose præget af kriminalitet, fattigdom og sociale problemer, kan lokalpolitikere have andre interesser. Det kunne man blandt andet konstatere, da der 7. december 2010 blev afholdt et seminar i Vollsmose med titlen ”InvestIn-Vollsmose. Ideer, inspiration og tiltag for ny vækst i Vollsmose og i Odense”. Her blev Vollsmose helt i forlængelse af Socialministeriets håndbog i re-branding italesat som et ungt dynamisk miljø med stor betydning for det omgivende samfund.⁷⁴ Odenses socialdemokratiske borgmester, Anker Boye, var første oplægsholder på mødet, og udtalte fx:

Vollsmose er Odenses, ja hold nu fast, Odenses tredje stærkeste brand /.../ og det brand vil vi gerne bruge positivt. Vi har Stemmer fra Vollsmose i gang i øjeblikket, vi har rigtig god succes, vi har stor uddannelse, vi har stor udvikling, der investeres i vores nye center herude, og den volumen, det potentiale, den værdi der er i menneskelige ressourcer og viden, skal vi omsætte til handling. Det har erhvervslivet brug for, det har byen brug for, det har vi brug for. Og det er rigtig godt i gang⁷⁵ [...] Vollsmose har sådan set det at byde på, som fremtiden kalder på. Vi har en stor demografisk udfordring, altså vi bliver ældre, og herude bor den unge del af befolkningen, den del af de unge mennesker der er i gang med deres uddannelser. Og så er det en befolkningsgruppe herude af unge mennesker, som har en multikulturel baggrund, de kommer fra hele verden.⁷⁶

4; Havskov, ”DF: Sæt chip på rødderne”.

72 Morten Eggert, ”Intet overblik over Ghetto-hetz”, *BT*, 31. januar (2012), 17.

73 Morten Eggert, ”Minister: Ingen hetz i Vollsmose”, *BT*, 23. februar (2012), 14.

74 At seminaret syntes at ligge i klar forlængelse af Socialministeriets håndbog i re-branding, kan ikke blot ses af den anvendte diskurs, men også af det layout der prægede invitationer, præsentations-slides og videoptagelser fra mødet. Samme diskurs kan fx også findes på Multifunktionel bydels blog (et kontor under Helhedsplanen for Vollsmose), www.multipby.dk/2011_11_01_archive.html

75 InvestInVollsmose, Idecamp, December 2010, uploaded af InvestInVollsmose, http://www.youtube.com/watch?v=R9Ye_dp0zDo (hentet 15. 8 2012), 0:30-1:00.

76 *Ibid.*, 1:30- 1:46.

Seminarets næste oplægsholder, direktør for Dansk Industri Lars B. Goldschmidt, støttede borgmesterens italesættelse af Vollsmose som ressource:

At opfatte sig selv som offer, som jo er den modsatte og dårlige cirkel, betyder jo også at der er ingen der er interesseret i en. Der er man interesseret i at holde (dem) på afstand og holde dem væk. Hvis man opfatter sig som ressource, så er man i en anden situation⁷⁷ [...] Der er 80 forskellige nationaliteter, der er dermed en multikulturalitet som gør, at vi kan lære af alle de mennesker der er her. Men der er også en erfaring med at være i en mangfoldig verden, også at være i en verden, som de skal lære at forstå. Det er erfaringer som vi kan bruge i erhvervslivet.⁷⁸

Hvor en række folketingspolitikere således uden videre overtog journalisternes diskurs om kriminalitet og omvendt racisme i Vollsmose, viderebragte Odenses borgmester og direktøren for Dansk Industri rebrandingens diskurser om Vollsmoses bidrag til det omgivende samfund. Det, der begyndte med BT's postulat om omvendt racisme i Vollsmose, blev således autoriseret af folketingspolitikere og endda af en minister, mens reklamebureauets og Vollsmosesekretariatets visionsprægede sprogbrug blev overtaget af en borgmester og en ledende erhvervsmand og fremstillet som fakta. Derved bidrog rekontekstualiseringen ikke blot til at forstærke brugen af de billeder og modbilleder, som hhv. landsdækkende aviser og offentlige aktører sammen med reklamebureauer har skabt af Vollsmose, men tilskrev dem også yderligere autoritet og status i kraft af den sociale og politiske position, folketingsmedlemmer, ministre, borgmestre og direktører har i det danske samfund.

Billeder og modbilleder

Fremstillingen af Vollsmose som hhv. kriminelt område med fattigdom og sociale problemer over for et dynamisk og konfliktfrit univers med værdier, visioner og kulturelle elementer, der kan berige det omgivende samfund, er eksempler på de billeder og modbilleder, der præger omtalen af de udsatte boligområder i disse år. Og disse modsatrettede billeder skabes langt hen ad vejen med samme sproglige strategier: Både de landsdækkende aviser og Socialministeriets håndbog ikoniserer Vollsmose gennem brug af hhv. positive og negative referencer og prædikater, og begge parter udvisker, enten helt eller delvist, de elementer der ikke passer ind i deres fremstilling. Også brugen af rekontekstualisering går igen: Hvor de landsdækkende aviser løfter problemer "ind i Vollsmose" ved at bruge området som lokal scene for uroligheder og terror, der finder sted uden for området, løfter reklamebureauer og offentlige aktører problemer, i det omfang de overhovedet nævnes, "ud af Vollsmose" og tilskrives medierne og andre eksterne aktører. På den måde viser billeder og modbilleder af Vollsmose en klar intertekstualitet og bliver hinandens

⁷⁷ Ibid., 1: 20 – 1:30.

⁷⁸ Ibid., 1:46– 2:02.

spejlinger, blot med modsat fortegn, og der opstår det, man kunne kalde ”en polariseret ikonisering”. Og denne polariserede ikonisering – denne ”kamp om ghettoen” – forstærkes af politikeres og meningsdanneres brug af billederne: For når journalisters og reklamebureauers repræsentationer af Vollsmose rekontekstualiseres af politikere, ministre og meningsdannere, tilskrives de mere autoritet, og får derved ikke blot mere gennemslagskraft i den offentlige debat, men bliver også vanskeligere at imødegå.

Det er bekymrende at dokumentationen for nogle af de centrale argumenter, der indgår i ”kampen om ghettoen”, enten er fraværende eller meget vanskelige at finde frem til. Det gælder fx BT’s dokumentation for, at indbruddene i Vollsmose var et udtryk for omvendt racisme, og re-brandinghåndbogens omtale af Vollsmose som Odenses tredje stærkeste brand. Også den flydende grænse mellem vision og virkelighed, der præger sprogbrugen i re-brandinghåndbogen, bidrager til manglende transparens og gør det vanskeligt for læsere at forholde sig kritisk til fremstillingen af Vollsmose. Den manglende dokumentation og transparens skal sandsynligvis ses i lyset af den politisering, som udsatte boligområder generelt er genstand for i disse år, men gør ikke fænomenet mindre problematisk: For netop når det handler om socialt udsatte boligområder, hvor mange beboere ikke har erfaringer med at blande sig i den offentlige debat, hvem skal så tage til genmæle i den slags sager og forsøge at korrigere eventuelle fejlopfattelser?

At fremstille Vollsmose som enten et kriminelt område med fattigdom og sociale problemer eller et konfliktfrit univers af kulturelle værdier med afsmittende effekt på det omgivende samfund, og dets beboere som henholdsvis sociale tabere og institutionelle og anonymiserede aktører, har betydning for den måde, området og dets beboere opfattes på i det omgivende samfund. For en sådan polariseret ikonisering fjerner fokus fra virkelighedens mange nuancer og gør det dermed vanskeligere at løse de konkrete problemer, der eksisterer i de udsatte boligområder.

Litteratur:

- Andersen, Poul Erik, ”Vollsmose: Her bestemmer vi”, *Den Korte Avis*, 30. januar (2012), <http://denkorteavis.dk/2012/vollsmose/> (hentet 30. juli 2012).
- Blackledge, Adrian, *Discourse and Power in a Multilingual World* (Philadelphia, USA: John Benjamins Publishing Company, 2005).
- Coupland, Nikolas, ”‘Other’ representation”, i: *Society and Language Use*, red. Jaspers, Östman og Verschuere. Amsterdam, NLD: John Benjamins Publishing Company, 2010, 241-260.
- Den Store Danske Encyklopædi*, http://www.denstoredanske.dk/It_teknik_og_naturvidenskab/Matematik_og_statistik/Geometri/fraktal (hentet 30. juli 2012).
- Eggert, Morten, ”Danske hjem hærges”, *BT*, 24. januar (2012), 6.
- Eggert, Morten, ”Intet overblik over Ghetto-hetz”, *BT*, 31. januar (2012), 17.
- Eggert, Morten, ”Minister: Ingen hetz i Vollsmose”, *BT*, 23. februar (2012), 14.

- Fage-Fjord, Rikke Louise og Jose Manuel Rojas Duran, *Visit Vollsmose. Turisme som vækst-generator. Anbefalinger* (Multifunktionel Bydel, Odense Kommune, 2012), http://www.odense.dk/Topmenu/Borger/ByMiljoe/Byudvikling%20og%20trafik/Strategier%20og%20planer/~media/BMF/Bystrategisk%20Stab/Vollsmose%20Multiby/Visit-Vollsmose%20Anbefalingsrapport_A5.ashx (hentet 30. juli 2012).
- Fage-Fjord, Rikke Louise og Jose Manuel Rojas Duran, *Visit Vollsmose. Turisme som vækst-generator. Baggrundsrapport* (Multifunktionel Bydel, Odense Kommune, 2012), https://www.odense.dk/Topmenu/Borger/ByMiljoe/Byudvikling%20og%20trafik/Strategier%20og%20planer/~media/BMF/Bystrategisk%20Stab/Vollsmose%20Multiby/Visit-Vollsmose%20Baggrundsrapport_A5.ashx (hentet 30. juli 2012).
- Fairclough, Norman, *Discourse and social change* (Cambridge: Polity Press, 1992).
- Fyns Politi, *Statistik over udvalgt kriminalitet i Vollsmose*, Statistisk kørsel 2300-10170-00619-12, august 2012.
- Havskov, Jens Anton, ”DF: Sæt chip på rødderne”, *BT*, 14. februar (2012), 8.
- Havskov, Jens Anton og Eggert, Morten, ”Minister vil stoppe bøller”, *BT*, 26. januar (2012), 4.
- InvestInVollsmose, Idecamp*, uploaded af InvestInVollsmose, december 2010, http://www.youtube.com/watch?v=R9Ye_dp0zDo (hentet 15. 8 2012).
- Irvine, Judith T. and Susan Gal, ”Language ideology and linguistic differentiation”, i: *Regimes of Language*, red. P. Kroskrity (Santa Fe, NM: School of American Research Press, 2000), 35-83.
- Jespersen, Karen, ”Forlod islam og måtte flygte”, *Den Korte Avis*, 30. januar (2012), <http://den-korteavis.dk/2012/derfor-matte-jeg-flygte-fra-vollsmose/> (hentet 30. 7 2012).
- Odense Kommune, *Kriminalitetsstatistik 2010 vedr. børn og unge under 18 år bosiddende i Odense Kommune* (Odense, Børne- og Ungeforvaltningen, Børn- og Familieafdelingen, Ungeafsnittet, marts 2011).
- Ratcliffe, Krista, ”The Twentieth and Twenty-First Centuries” i: *Present State of Scholarship in the History of Rhetoric: A Twenty-First Century Guide*, red. L. L. Gaillet and W. B. Horner (Columbia, University of Missouri Press, 2010), 185-236.
- Skaarup, Peter, ”Vold i Vollsmose”, *BT*, 28. januar (2012), 20.
- Socialministeriet, *Liste over ghettoområder 2011*, http://www.sm.dk/data/Dokumentertilnyheder/2011/ghettoomr%C3%A5der_pr_1_januar.pdf (hentet 30. juli 2012).
- Socialministeriet, *Byfornyelse. Udfold dit område. Håndbog i re-branding af boligområder*. (København, Socialministeriet, 2010), 32, http://www.mbb.dk/sites/mbbl.omega.-oitudv.dk/files/dokumenter/publikationer/udfold_dit_omraade.pdf (hentet 30. juli 2012).
- Socialministeriet, *Rebranding af udsatte boligområder. Metoderapport med afsæt i Vollsmose*, http://www.sm.dk/Temaer/By-bolig/Byfornyelse/omraadefornyelse/Documents/Metoderapport_rebranding_udsatte_boligomr%C3%A5der.pdf (hentet 30. juli 2012).
- Thomsen, Erik og Rune H. Blichfeldt, ”Vollsmose plaget af indbrudsbølge”, *Fyns Stifttidende*, sektion Odense, 25. januar (2012), 2.
- Usman, Samina, ”Mangelfuld dokumentation i BT-artikler,” *Boligen* 3 (2012), 12-14, <http://www.blboligen.dk/artikelarkiv/2012/februar/mangelfuld-dokumentation-i-bt-artikler> (hentet 30. juli 2012).
- Wodak, Ruth, ”What CDA is about” i: *Methods of Critical Discourse Analysis*, red. R. Wodak and M. Meyer (London, SAGE Publications Inc., 2002), 1-14.
- Wodak, Ruth, ”The discourse-historical approach,” i: *Methods of Critical Discourse Analysis*, red. R. Wodak and M. Meyer (London, SAGE Publications Inc., 2002), 63-94.
- Wodak, Ruth, de Cillia, Rudolf, Reisigl, Martin, & Liebhart, Karen, *The Discursive Construction of National Identity* (Edinburgh, Edinburgh University Press, 1999).